

Wcześnieiki są wśród nas...

Według definicji Światowej Organizacji Zdrowia (World Health Organization -WHO) za noworodka urodzonego przedwcześnie uznaje się dziecko urodzone pomiędzy 22., a 37. tygodniem ciąży, niezależnie od jego masy urodzeniowej. Następstwa wcześniactwa stanowią jeden z najważniejszych problemów zdrowotnych i społecznych medycyny wieku rozwojowego. Na świecie rocznie rodzi się 13-15 milionów wcześniaków.

Przyczyny porodów przedwczesnych to m.in:

- wiek matki (poniżej 16 r.ż i powyżej 30 r.ż)
- niski status ekonomiczny;
- praca fizyczna w czasie ciąży;
- zażywanie alkoholu i innych środków psychoaktywnych;
- niewydolność szyjki macicy;
- zakażenia wewnątrzmaciczne.

Szczególne zagrożenia, zarówno co do przeżycia, jak też wczesnych i późnych powikłań w stanie zdrowia i rozwoju, dotyczą dzieci urodzonych przed 32 tygodniem ciąży z bardzo małą masą ciała, tj. poniżej 1500g. Leczenie takich noworodków uległo w ostatnich latach istotnej poprawie dzięki nowoczesnej intensywnej opiece neonatologicznej. Stosowane są obecnie nowe, lepsze metody postępowania, które przyczyniają się do zwiększenia przeżywalności wcześniaków i lepszego ich rozwoju w późniejszych latach życia.

Dzieci urodzone przedwcześnie charakteryzuje zjawisko *catch up* („doganianie procesu wzrastania”), czyli intensywna dynamika rozwoju, która pozwala osiągnąć, z reguły w 3. roku życia, parametry somatyczne typowe dla rówieśników urodzonych o czasie. Jednak proces ten często z różnych powodów (zarówno powikłań wcześniactwa, jak też środowiskowych) bywa opóźniony i może utrzymywać się jeszcze w wieku przedszkolnym.

Wiek przedszkolny jest szczególnie znaczący i istotny w życiu dzieci przedwcześnie urodzonych ze względu na to, iż w tym okresie zwykle zamyka się etap wzrostu somatycznego, natomiast następuje intensywny rozwój ruchowy i umysłowy, w którym mogą ujawnić się ewentualne zaburzenia funkcji intelektualnych.

Zgodnie z przyjętą klasyfikacją dzieci ze względu na masę urodzeniową, wyróżnia się następujące grupy noworodków:

- **z małą masą urodzeniową** (LBW-low birth weight), których masa ciała wynosi $\leq 2500\text{g}$;
- **z bardzo małą masą urodzeniową** (VLBW-very low birth weight), których masa urodzeniowa jest $\leq 1500\text{g}$;
- **z ekstremalnie małą masą urodzeniową**, (ELBW- extremely low birth weight), których masa urodzeniowa jest $\leq 1000\text{g}$;
- **z niewiarygodnie małą masą urodzeniową** (ILBW-incredibly low birth weight), których masa urodzeniowa wynosi $\leq 750\text{g}$.

Mimo dość dokładnego poznania przyczyn i czynników predysponujących do przedwczesnego porodu, wskaźniki wcześniactwa utrzymują się w naszym kraju na stałych, a nawet wzrastających poziomach.

Powikłania wcześniactwa dzielą się na wczesne i późne.

Wczesne powikłania wcześniactwa:

- niewydolność oddechowa w przebiegu zespołu zaburzeń oddychania,
- krwawienia około i dokomorowe,
- hipoglikemia, hipokalcemia, hipotermia,
- osteopenia wcześniacza.
- retinopatia wcześniacza,
- zakażenia.

Późne powikłania wcześniactwa:

- opóźnienie rozwoju psychoruchowego i umysłowego,
- choroby ośrodkowego układu nerwowego,

- zaburzenia w rozwoju poznawczym i emocjonalnym,
- niedokrwistość,
- niedobór masy i wysokości,
- zaburzenie słuchu,
- wady wzroku.

W Polsce, pomimo wysokich wskaźników wcześniactwa, problem późnych następstw jakie niesie za sobą poród przedwczesny, nie jest szeroko opracowany. W przeszłości dzieci te były objęte opieką specjalistyczną w poradniach powikłań wcześniactwa do końca 18 roku życia, co umożliwiało dokładne monitorowanie ich rozwoju zarówno fizycznego, jak i psychicznego, zaś zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami, jest to możliwe tylko do ukończenia 3. roku życia jeśli masa urodzeniowa była poniżej 1500g, a jeśli powyżej- do 1. roku życia.

Większość dzieci przedwcześnie urodzonych podczas nauki narażona jest na specyficzne trudności (np. mylenie liter podobnych kształtem, problemy z zapamiętywaniem obrazu graficznego liter), które mają ogromne znaczenie przy nauce pisania i czytania. Dzieci z takimi problemami charakteryzują się ponadto obniżoną orientacją przestrzenną, co niewątpliwie wpływa niekorzystnie na ich funkcjonowanie i możliwości sprostania wymaganiom szkolnym. A zatem kwestią bardzo ważną jest wczesne wykrycie tych nieprawidłowości oraz stworzenie wcześniakom, już od najmłodszych lat, odpowiedniej wysokospecjalistycznej opieki psychologiczno - pedagogicznej. Opieka taka ma na celu wnikliwą diagnozę dysfunkcji rozwojowych i możliwie jak najszybsze podjęcie właściwej terapii w celu uniknięcia, lub zminimalizowania dalszych problemów edukacyjnych w późniejszych latach życia.

Pomoc dla dzieci urodzonych przedwcześnie i ich rodzin na terenie Wrocławia można uzyskać w następujących placówkach:

- **Fundacja "Daj szansę wcześniakowi"**
<http://www.daj-szanse-wczesniakowi.pl>
- **Specjalistyczny Ośrodek Okulistyczny**
ul. Stawowa 12/3, 50-018 Wrocław

http://www.okulisci.wroclaw.pl/pl/oferta779/retinopatia_wczesniakow

- **Retinopatia Stop- Stowarzyszenie Pomocy Wcześnieikom Niewidzącym i Niewidomym**
ul. Legnicka 65, 54-206 Wrocław
www.retinopatiastop.pl
- **Fundacja „Promyk Słońca”**.
Centrum Diagnostyczno-Rehabilitacyjne.
ul. Swobodna 8a, 53-088 Wrocław
www.promykslonca.pl
- **Centrum Neuropsychiatrii „NEUROMED”**
ul. Białowieska 74a, 54-235 Wrocław
www.neuropsychiatria.com
- **Wojewódzka Przychodnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej**
ul. Dobrzyńska 21/23, 50-403 Wrocław
www.wppoz.com.pl
- **Fundacja Wcześnieiak Rodzice-Rodzicom**
www.wczesniak.pl/
- **Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne (rejonizacja)**

Jeśli Państwa dziecko jest słabo słyszące lub niesłyszące, słabo widzące lub niewidzące, niepełnosprawne ruchowo, opóźnione psychomotorycznie lub ma zaburzenia sensoryczne możecie Państwo starać się o objęcie opieką w ramach Wczesnego Wspomagania Rozwoju. Są to indywidualne, specjalistyczne zajęcia z dzieckiem, które mają na celu pobudzenie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności, aż do momentu podjęcia nauki w szkole.

Więcej w [Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 października 2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci.](#)

Piśmiennictwo:

1. Ananth CV, Vintzileos AM. Epidemiology of preterm birth and its clinical subtypes. J Mat Fet Neonat Med., 2006
2. Chrzan-Dętkoś M, Bogdanowicz M. Rozwój poznawczy i emocjonalno-społeczny wcześniaków w wieku przedszkolnym. Pediatr. Pol. 2009.
3. Gadzinowski J, Kęsiak M. Definicje, terminologia, zasady organizacji opieki nad noworodkiem. W: Podstawy Neonatologii. PZWL, Warszawa, 2008.
4. Helwich E. Wcześnieśniak. PZWL, Warszawa, 2002.
5. Szczapa J. Podstawy neonatologii. PZWL, Warszawa, 2008.